

- Nový projekt vyškolí 300 lektorů a mentorů
- V USA se diskutuje o definitivě učitelů
- 100 000 lidí už získalo profesní kvalifikaci
- Příloha: Inspirace z oborových didaktik

VLÁDA PODPOŘILA ZMĚNY VE ŠKOLSKÉM ZÁKONĚ

Kabinet na konci srpna schválil novelu školského zákona, která zohledňuje výsledky odborných diskusí. Zavádí například jednotné závěrečné zkoušky v učilištích či registr pedagogických pracovníků, z jehož údajů bude možné zjistit třeba počet učitelů, věkové složení pedagogického sboru a kvalifikovanost v jednotlivé škole.

Novela také upravuje zákaz prodeje nezdravých potravin ve školách, pravidla vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a nově všem dětem zpřístupní přípravné třídy. Ředitelé veřejných škol podle novely získají pracovní poměr na dobu neurčitou. „Takzvaná funkční období budou zachována, zřizovatel tak bude mít i nadále právo vyhlásit po uplynutí každých šesti let působení ředitele na jeho místo konkurz. Ředitel však v případě odvolání bude moci na škole nadále zůstat jako pedagogický pracovník,“ říká k tomu ministr školství Marcel Chládek.

Ministerstvo školství také bude prostřednictvím Národního ústavu pro vzdělávání zabezpečovat konání státních zkoušek z těsnopisu, psaní na klávesnici a zpracování textu na počítači. V závěrečných zkouškách v oborech středního vzdělání s výučním listem budou zavedena jednotná zadání – jedná se o promítnutí výsledků projektů „Nová závěrečná zkouška“, které se u samotných škol setkaly s velkým zájmem. Většina z nich už jednotné závěrečné zkoušky dobrovolně využívá dnes.

Zdroj: MŠMT

EUROBAROMETR 2014

V roce 2014 vznikla rozsáhlá studie Eurobarometru, která se věnuje uznávání kvalifikací a mobilitě. Shrnuje názor necelých 28 tisíc respondentů napříč státy Evropské unie, v České republice se do výzkumu zapojilo přes tisíc dotazovaných. Šetření ukazuje, jak se lidé v Evropě dívají na své vzdělání, zda jim dalo kompetence potřebné v zaměstnání a do jaké míry jim kvalifikace pomohla najít uplatnění v jiné zemi EU. V šetření se zjišťovalo také to, jestli lidé znají evropské nástroje na podporu mobility a zda využívají kariérní poradenství.

Více na str. 12

ABSOLVENTI OČIMA ZAMĚSTNAVATELŮ

Ze srovnání výsledků několika šetření NÚV z let 2004 až 2007 a z roku 2013 vyplývá, že zaměstnavatelé jsou nyní méně spokojeni s připraveností absolventů škol než dříve. Podle názoru více než poloviny dotázaných zaměstnavatelů jsou nedostatečně připraveni především absolventi učebních oborů – největší nedostatky se projeví v souvislosti s pěstováním vztahu k získání nových vědomostí a dovedností. Časové srovnání ukázalo, že právě u absolventů učebních oborů došlo v hodnocení jejich připravenosti k výraznému propadu.

Více na straně 2

CHYBÍ KOMPETENTNÍ ODBORNÍCI

O tom, proč bylo nutné v NÚV rozšířit služby v oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, o pomáhajících profesích na školách a budoucnosti praktických škol jsme hovořili s náměstkyní ředitele NÚV Janou Zapletalovou.

Jaké jsou podle vás největší problémy v českém poradenském systému?

Asi největší problém způsobuje nedostatek kompetentních odborníků v institucích na úrovni krajů, tedy v poradnách, ve speciálně pedagogických centrech (SPC) či ve střediscích výchovné péče (SVP). Také chybí standard činností jednotlivých zařízení i profesí, které tam pracují, postrádáme dostatek intervenčních a obzvláště diagnostických nástrojů a určitě postrádáme strukturovanou metodickou podporu. Tu celostátní do jisté míry zajišťuje NÚV, ale nemáme k tomu pracovníky v regionech.

Co může NÚV udělat, aby se ty problémy řešily?

Měli bychom celý poradenský systém ve spolupráci s MŠMT znovu nastavit, definovat služby, které má ten který typ zařízení plnit, určit také standardní činnosti odborníků, kteří v nich pracují. Když bude existovat standard, bude jednodušší dosáhnout toho, aby nebyly tak velké rozdíly ve službách poskytovaných v různých krajích i jednotlivých zařízeních. Také bychom se měli postarat o to, aby byl k dispozici dostatek diagnostických nástrojů. V NÚV se tomu od tohoto roku věnuje nové oddělení. Při složité struktuře poradenských zařízení musí být nově strukturována také metodická podpora. Snažíme se tedy určit úroveň metodické podpory a také ji organizovat. Rekonstruovat je třeba i systém dalšího vzdělávání. Ten souvisí se systémem kariérního růstu pracovníků, který nám zatím také chybí. V tomto ohledu je problém také to, že u nás není oficiálně ukotven systém supervize, který je nedílnou součástí pomáhajících profesí. Ten by měl dát záruku, že se člověku, který poskytuje poradenskou službu, dostane v případě potřeby rady někoho nestranného.

Pokračování na str. 6 a 7

ABSOLVENTI MAJÍ LEPŠÍ VYHLÍDKY NA ZAMĚSTNÁNÍ

Situace na trhu práce je díky postupnému zlepšování ekonomické situace příznivější než loni, míra nezaměstnanosti absolventů škol poklesla napříč všemi kategoriemi vzdělání. Údaje vycházejí z předběžné zprávy NÚV, která uvádí jen základní data o frekventovaných skupinách oborů. Podrobnější data budou k dispozici v říjnu.

2

Vývoj počtu nezaměstnaných absolventů je typický cyklickým kolísáním v průběhu roku. Nejvyšších hodnot pravidelně dosahuje po prázdninách, během roku ale dochází k výraznému poklesu, tak jak absolventi postupně nacházejí své pracovní uplatnění. Ekonomická krize tuto pravidelnost výrazně narušila a přinesla nebyvalý jev – mezi zářím 2008 a dubnem 2009 se pokles nejen zastavil, ale

chemie (19,3 %) a 36 Stavebnictví (19,0 %). Zatímco potravinářské a stavební obory figurovaly mezi skupinami oborů s nejvyšší mírou nezaměstnanosti i v minulém roce, letos se na první místo dostaly obory skupiny 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus, a vystřídaly tak skupinu 66 Obchod, u které došlo v porovnání s předchozím rokem k největšímu poklesu nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost absolventů s maturitou (kat. M), duben 2014

Skupina oborů vzdělání M	Počet absolventů (2013)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2014)	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2014)	„Srovnání s dubnem 2013“	Míra nezaměstnanosti absolventů v % (duben 2013)
18 Informační technologie	2999	381	12,7%	2,5 p.b.	10,2%
23 Strojírenství a strojírenská výroba	2098	204	9,7%	-3,4 p.b.	13,2%
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	2010	206	10,2%	-7,0 p.b.	17,3%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	2309	250	10,8%	-2,6 p.b.	13,4%
41 Zemědělství a lesnictví	1395	204	14,6%	-7,6 p.b.	22,2%
53 Zdravotnictví	2150	219	10,2%	-0,8 p.b.	11,0%
63 Ekonomika a administrativa	8824	1117	12,7%	-4,1 p.b.	16,8%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	3346	460	13,7%	-1,6 p.b.	15,4%
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	2005	224	11,2%	-7,1 p.b.	18,2%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	2004	206	10,3%	-5,3 p.b.	15,6%
78 Obecně odborná příprava	5099	392	7,7%	-1,4 p.b.	9,1%
82 Umění a užité umění	1589	199	12,5%	-1,2 p.b.	13,7%
Celkem M	38939	4502	11,6%	-3,2 p.b.	14,8%

počet nezaměstnaných absolventů narůstal. V dalších letech se situace pomalu vracela k normálu a počet nezaměstnaných v průběhu roku opět klesal. „Po výrazném zhoršení v období od září 2012 do dubna 2013 se situace absolventů na trhu práce začala zlepšovat. Zatímco v září 2013 bylo evidováno 41 tisíc nezaměstnaných absolventů, v dubnu 2014 klesl jejich počet na 29 tisíc, na trhu práce se jich tedy uplatnilo 12 tisíc,“ vysvětluje Ing. Jiří Vojtěch, vedoucí referátu trhu práce.

Situace v učebních oborech

V učebních oborech vykazují nejnižší míru nezaměstnanosti vyučení skupin 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika a 23 Strojírenství a strojírenská výroba. Míra nezaměstnanosti čerstvých absolventů elektrotechnických oborů představuje 11,0 % a strojírenských 13,1 %. Vysoká míra nezaměstnanosti vyučených je naopak ve skupinách 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (19,8 %), 33 Zpracování dřeva (19,7 %), 29 Potravinářství a potravinářská

Maturitní obory

V maturitních oborech dosahují nejnižší míry nezaměstnanosti vedle oborů Lycei (7,7 %) také skupiny 23 Strojírenství, strojírenská výroba (9,7 %), 53 Zdravotnictví (10,2 %), 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (10,2 %) a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče (10,3 %). Naopak nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazují maturanti skupin 41 Zemědělství a lesnictví (14,6 %). „Postupně ožívající ekonomika zvyšuje ochotu zaměstnavatelů přijímat nové pracovníky, a přináší tak lepší vyhlídky na rychlejší nalezení pracovního uplatnění i v případě absolventů,“ uzavírá výsledky studie Ing. Mgr. Pavla Paterová, odborná pracovníce referátu trhu práce. „Jsem přesvědčen, že záměr ministerstva školství více propojit trh práce se vzdělávací soustavou se v budoucnu projeví právě v uplatnitelnosti absolventů na tomto trhu. Jsem toho názoru, že školství musí na přípravě vzdělávacího systému úzce spolupracovat se zaměstnavateli,“ řekl ministr školství Marcel Chládek.

Alžběta Polzová

ZAMĚSTNAVATELÉ NEJSOU PŘÍLIŠ SPOKOJENÍ S ABSOLVENTY

Na základě srovnání výsledků šetření zabývajících se názory zaměstnavatelů na uplatnitelnost absolventů škol na trhu práce z let 2004–2007 a 2013 vyplývá, že v současnosti jsou zaměstnavatelé méně spokojeni s připraveností absolventů škol. Studie „Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – srovnání 2004–2013“ byla provedena mezi 2068 zaměstnavateli.

Z hlediska sledovaných kompetencí jsou podle názoru více než poloviny dotázaných zaměstnavatelů nedostatečně připraveni především absolventi učebních oborů – největší nedostatky se projeví v souvislosti s pěstováním vztahu k získání nových vědomostí a dovedností. Z hlediska časového srovnání došlo u absolventů učebních oborů v hodnocení jejich připravenosti k výrazným propadům. Pokles v připravenosti je patrný i u absolventů s maturitním vzděláním, u této skupiny absolventů vidí zaměstnavatelé mezery především v rozvíjení vlastní odpovědnosti, komunikačních dovednostech, schopnosti řešit problém a v rozhodování – shodlo se na tom přibližně 60 % dotázaných zaměstnavatelů. O něco příznivější je situace v případě absolventů

UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ ŠKOL NA TRHU PRÁCE

Nejnovější souborná publikace projektu VIP Kariéra II – KP přináší informace z oblasti zaměstnanosti absolventů, využití kvalifikace absolventů středních škol na trhu práce, potřeb zaměstnavatelů, předčasných odchodů žáků ze středních škol nebo spolupráce podniků se školami.

Uplatnění ve vystudovaném oboru

Zájem absolventů středních škol uplatnit se po ukončení studia ve vystudovaném oboru je poměrně vysoký, v závěru studia na střední škole vyjádřily přibližně tři čtvrtiny (76 %) absolventů ze sledovaného vzorku zájem začít pracovat ve vystudovaném oboru. Přibližně 13 % absolventů středních škol chtělo pracovat v příbuzném oboru a jen 10 % uvádělo rozhodnutí odejít do jiného než vystudovaného oboru.

Skutečnost po ukončení studia byla ve srovnání s těmito představami výrazně odlišná. Přímě ve svém oboru se uplatnilo podle vlastního vyjádření 40 % absolventů, v příbuzném oboru asi 27 % a do jiného oboru odešlo 34 % dotázaných absolventů středních škol. Po třech letech od ukončení studia byl podíl absolventů pracujících přímo v oboru 39 %, v porovnání se stavem hned po ukončení studia tedy nedošlo k podstatnější změně. Na druhé straně se

vysokých škol. Zaměstnavatelé jsou s jejich připraveností nejspokojenější a z hlediska časového srovnání si vysokoškoláci pohoršili jen nepatrně. Zaměstnavatelé ovšem vidí u absolventů vysokých škol nedostatky v rozvíjení vlastní odpovědnosti, schopnosti samostatně se rozhodovat, řešit problém a vést. „I když vynívá hodnocení absolventů škol na první pohled nepříznivě – a to zejména s ohledem na růst nespokojenosti zaměstnavatelů mezi lety 2004 až 2013, nesmíme zapomenout, že se na výsledcích šetření odráží měnící se situace na pracovním trhu a odlišná očekávání zaměstnavatelů od škol. Zaměstnavatelé totiž mnohdy očekávají, že jim školy poskytnou specializované pracovníky pro konkrétní pozice. Školy se ale své studenty snaží profilovat širěji, jelikož širší profilace vytváří lepší před-

poklady k úspěšnému uplatnění absolventů na pracovním trhu,“ shrnuje výsledky studie Ing. Jiří Vojtěch, vedoucí referátu pro analýzy trhu práce. Harmonizace požadavků zaměstnavatelů na čerstvé absolventy škol by se proto mohla uskutečnit prostřednictvím užší spolupráce zaměstnavatelů a škol, zejména v případě oborů s odborným výcvikem. I když je z výsledků šetření v roce 2013 patrné, že míra spolupráce mezi školami a zaměstnavateli zatím není příliš vysoká (se školami vůbec nespolupracuje třetina dotázaných zaměstnavatelů), již teď se realizuje např. národní projekt Pospolu, jehož cílem je podpořit spolupráci středních odborných škol se zaměstnavateli. Dalším důležitým krokem je vnímat vzdělávací dráhu jednotlivce z perspektivy celoživotního vzdělávání. Získávání speci-

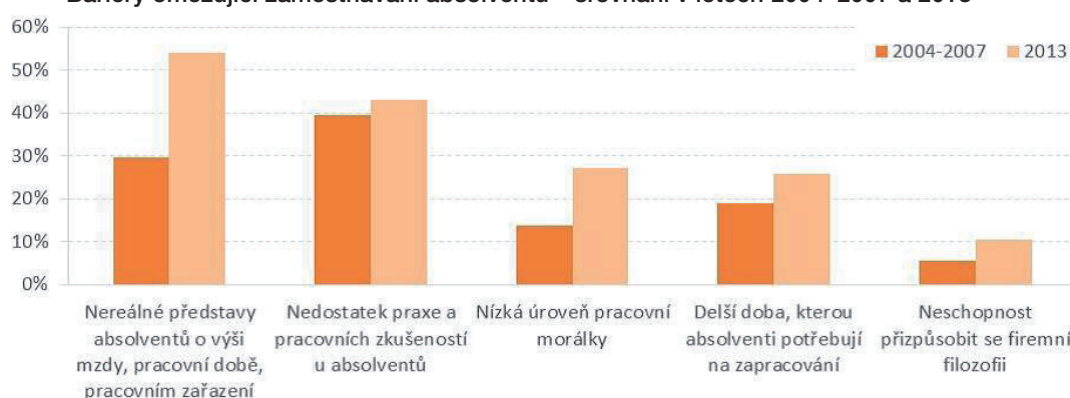
fických dovedností spojených s výkonem práce na konkrétní pozici by mělo probíhat v rámci dalšího vzdělávání, na jehož podpoře a naplnění by se měli podílet právě zaměstnavatelé – o zavádění těchto principů se snaží např. národní projekty NSK2 a UNIV3.

K dané problematice byly v rámci národního projektu „VIP Kariéra II – Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy“ v Národním ústavu pro vzdělávání zpracovány i podrobnější sektorové orientované analytické publikace. V nich najdete další informace, např. o tom, jaké kompetence zaměstnavatelé potřebují, jak přijímají nové pracovníky a absolventy a co od nich očekávají, a také co je rozhodující pro přijetí, které profese a obory vzdělání potřebují a které považují za perspektivní. Rovněž jsou zde uvedeny konkrétní údaje o spolupráci zaměstnavatelů se školami a v neposlední řadě očekávání zaměstnavatelů ve vztahu ke školskému systému.

Všechny publikace připravené v rámci projektu VIP Kariéra II – KP jsou k dispozici na www.infoabsolvent.cz a www.nuv.cz.

Alžběta Polzová

Bariéry omezující zaměstnávání absolventů – srovnání v letech 2004–2007 a 2013

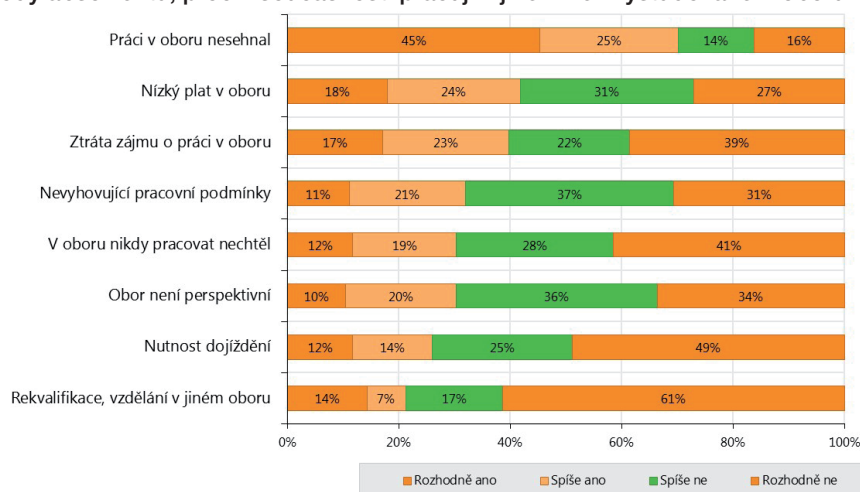

ale v průběhu tří let od ukončení studia snížil podíl absolventů, kteří se uplatňují v příbuzném oboru, a to z 27 % na 15 %. Podíl absolventů středních škol, kteří pracují po třech letech od ukončení studia mimo vystudovaný obor, tak dosahuje v rámci sledovaného vzorku 46 %.

Důvody odchodů do jiného oboru

Z výsledků analýz vyplývá, že jednoznačně nejvýraznějším důvodem pro práci v jiném oboru je skutečnost, že absolvent střední školy ve svém oboru práci nesehnal. Tuto odpověď uvedlo 60 % ze sledované skupiny absolventů, kteří pracují tři roky od ukončení studia v jiném oboru (dotazovaní přitom mohli uvést více důvodů najednou). Absolventi dále uváděli nízký plat v oboru (42 %) a ztrátu zájmu o práci v oboru (40 %). Určitý vliv na odchod za prací do jiného oboru pak měly nevyhovující pracovní podmínky a nezájem o práci v oboru, což ovlivnilo odchod z oboru přibližně u 32 % absolventů. Přibližně 30 % absolventů uvedlo, že důvodem pro odchod do jiného oboru byla skutečnost, že jejich obor není perspektivní, a pro 25 % byla důvodem změny profese nutnost dojíždění. Asi 21 % absolventů pracujících mimo obor uvedlo, že získali vzdělání nebo kvalifikaci v jiném oboru. Porovnáme-li důvody odchodů do jiného oboru u vyučených a absolventů maturitních oborů, pak v obou kategoriích vzdělání je nejvýznamnějším důvodem skutečnost, že absolvent nesehnal práci

Důvody absolventů, proč v současnosti pracují v jiném než vystudovaném oboru

ve svém oboru. Častější je tato situace u maturantů než u vyučených (77 % oproti 62 %). Se všemi ostatními důvody se naopak častěji setkáváme ve skupině vyučených absolventů. Podstatně častěji je zde jako důvod práce v jiném oboru uváděn zejména nízký plat v oboru (58 % oproti 27 % u maturitních oborů) nebo nízká perspektiva oboru (41 % oproti 19 %).

Spokojenost absolventů v zaměstnání

Absolventi, kteří profesně navazují na zvolenou vzdělávací dráhu, vyjadřují celkově větší spokojenost v zaměstnání než absolventi, kteří pracují mimo absolvovaný obor. Z těch, kteří se uplatnili ve vystudovaném

oboru, uvedlo 33 %, že jsou v zaměstnání rozhodně spokojeni, 52 % spíše spokojeni a pouze 15 % je částečně nebo úplně nespokojeno. Ve skupině absolventů, kteří pracují mimo vystudovaný obor, je rozhodně spokojených jen 17 %, spíše spokojených 43 % a téměř 40 % je rozhodně nebo spíše nespokojeno. Ze skupiny vyučených absolventů, kteří tři roky od ukončení studia pracují ve svém oboru, je rozhodně nebo spíše spokojeno se svým zaměstnáním 86 % z nich. Z vyučených pracujících v příbuzném oboru je spokojeno 68 % a z těch, kteří se uplatňují mimo absolvovaný obor, vyjádřilo částečnou nebo úplnou spokojenost jen 62 %. Celá publikace ke stažení: www.nuv.cz/vystupy.

Jan Klufa

PUBLIKACE VYDANÉ V RÁMCI PROJEKTU RAMPS – VIP III

TŘÍSTUPŇOVÝ MODEL PÉČE Z POHLEDU SPECIALISTŮ ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ (PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÝCH PORADEN) ZAPOJENÝCH V PROJEKTU RAMPS – VIP III

4 Jirásková, Pavla a kol. Praha: NÚV 2014.

Třístupňový model péče o žáky se zaměřuje na prevenci selhávání žáků ve vzdělávání. Celý model je formulován v autorské publikaci Mertin, V. – Kucharská, A. a kol.: Integrace žáků se specifickými poruchami učení – od stanovení kritérií k poskytování péče všem potřebným žákům. Praha: IPPP ČR, 2007. První stupeň péče se odehrává ve škole a stěžejní je individualizovaná pomoc učitele danému žákovi. Školská poradenská zařízení, převážně pedagogicko-psychologické poradny (PPP), se v modelu 3MP zapojují do druhého stupně péče, významně až ve 3. stupni péče. Třístupňový model péče klade nové nároky na učitele, pracovníky školního poradenského pracoviště i na pracovníky PPP. Důraz je kladen nejen na nové formy postupů v diagnostické činnosti, ale také na užší specializaci v oblasti reedukace a konzultačních činností.

KREATIVNÍ PODNIKÁNÍ VE ŠKOLÁCH: DOPORUČENÍ PRO VZDĚLÁVACÍ POLITIKU Z PROJEKTU CENTRES

Publikace shrnuje doporučení pro vzdělávací instituce, která vznikla v projektu CENTRES. Doporučení se týkají tvorby kurikula v souladu s kreativním podnikáním, využití uměleckých disciplín, kreativního učení založeného na digitálních technologiích či koordinovaných programů k propojení vzdělávání a podniků. Měl by být vyvinut strukturovaný plán, který povede k lepším příležitostem na trhu práce. Bude to vyžadovat hlubší partnerství s daným odvětvím, uvolnění hranic mezi vzdělávacími a podnikovými činnostmi a rovnováhu mezi technickým vzděláváním a odborným výcvikem a vyučováním celostních dovedností v komunikaci, spolupráci a řešení problémů.

ZPRÁVA O VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI A EFEKTIVITY SMLUV S RODIČI U ŽÁKŮ S PORUCHAMI CHOVÁNÍ

Čáp, David – Dosoudil, Pavel a kol. Praha: NÚV 2014.

Publikace poskytuje podrobný pohled na problematiku práce se žáky s poruchami chování na školách a možnosti spolupráce s rodiči při řešení problémů. Velkou pozornost věnuje individuálnímu výchovnému plánu, který předpokládá aktivní spolupráci jak se žákem, tak jeho rodiči a může se stát efektivním nástrojem při řešení problémů.

VYDEFINOVÁNÍ ÚLOHY STŘEDISEK VÝCHOVNÉ PÉČE V SYSTÉMU PODPORY ŠKOL

Čáp, David – Dosoudil, Pavel a kol. Praha: NÚV 2014.

Cílem tohoto dokumentu bylo stručně shrnout návrhy, které vznikly

v průběhu realizace projektu RAMPS – VIP III. Úloha středisek výchovné péče byla definována především v navrhovaných změnách legislativy v souvislosti se zařazením těchto středisek mezi školská poradenská zařízení. V dokumentu jsou také uvedeny činnosti, které by tato střediska měla při podpoře škol vykonávat.

PROGRAMY PREVENTIVNÍ PÉČE V RÁMCI SYSTÉMU VČASNÉ INTERVENCE VE ŠKOLÁCH

Čáp, David – Dosoudil, Pavel a kol. Praha: NÚV 2014.

Text představuje základní principy pro realizaci preventivních programů pro školy, které jsou poskytovány odbornými pracovníky středisek výchovné péče. Věnuje se legislativnímu zakončení, povinné dokumentaci, spolupráci s rodiči a podpoře pedagogického sboru. Autoři rozlišují tři typy programů z hlediska vývojových charakteristik žáků. Jedná se o programy pro první a druhý stupeň ZŠ a střední školy. Specifickou oblastí jsou programy zaměřené na práci se třídou, ve které se objevila šikana mezi spolužáky.

METODIKA PRO PRÁCI ŠKOLNÍHO SPECIÁLNÍHO PEDAGOGA ZAPOJENÉHO VE ŠKOLNÍM PORADENSKÉM PRACOVÍŠTI

Kucharská, Anna – Mrázková, Jana a kol. Praha: NÚV 2014.

Tato metodická zpráva se zabývá odbornými okruhy, které jsou v působnosti školního speciálního pedagoga. Definuje standardní postupy v obvyklých poradenských situacích při řešení vzdělávacích i výchovných obtíží žáků základních, středních i speciálních škol včetně postupů ve prospěch žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Popisuje úlohu školního speciálního pedagoga při vytváření a kontrole individuálních vzdělávacích plánů i jeho úlohu v práci s učiteli, která směřuje k podpoře inkluzivního vzdělávání.

TŘÍSTUPŇOVÝ MODEL PÉČE (3MP) VE ŠKOLÁCH ZAPOJENÝCH V PROJEKTU RAMPS – VIP III

Kucharská, Anna – Pokorná, Daniela – Mrázková, Jana a kol. Praha: NÚV 2014.

Tato metodická zpráva se týká v minulosti navrženého třístupňového modelu péče o děti s poruchami učení a chování (Mertin, Kucharská a kol., 2007). Jsou zde uvedeny principy tohoto modelu i konkrétní aktivity školního specialisty, které mohou být uplatňovány v našich školách nejenom v rámci projektu. Publikace se věnuje např. individualizované péči učitele, plánu pedagogické podpory, individuálnímu vzdělávacímu plánu a specifikuje úkoly a činnosti školy, učitelů, rodičů, ale také pracovníků školního poradenského pracoviště, zejména školních psychologů a speciálních pedagogů.

SPOLUPRÁCE ŠKOLNÍHO SPECIÁLNÍHO PEDAGOGA A ASISTENTA PEDAGOGA VE ŠKOLÁCH ZAPOJENÝCH DO PROJEKTU RAMPS – VIP III

Mrázková, Jana – Kucharská, Anna a kol. Praha: NÚV 2014.

Tato metodická zpráva vychází ze šetření, které realizovali školní speciální pedagogové v průběhu roku 2013, a to ve školách, kde působí asistenti pedagoga. Školní speciální pedagogové zjišťovali, jaké formy a metody práce používají asistenti pedagoga v hodině i mimo ni a jaké jsou jejich potřeby podpory ze strany školního poradenského pracoviště. Analýza sleduje i další proměnné, jako je počet dětí ve třídě, typ speciálních vzdělávacích potřeb, profesní vývoj asistenta pedagoga a jeho představy o profesi, spolupráce s rodiči, učiteli i pracovníky školního poradenského pracoviště.

METODIKA DIAGNOSTICKÉ A INTERVENČNÍ PRÁCE VE STŘEDISKU VÝCHOVNÉ PÉČE

Čáp, David – Dosoudil, Pavel a kol. Praha: NÚV 2014.

Tento materiál se zabývá odbornými okruhy, které jsou v působnosti středisek výchovné péče. Zaměřuje se na definování standardních postupů v obvyklých poradenských situacích při řešení výchovných obtíží žáků základních, středních i speciálních škol. Popisuje základní nároky časové a personální na poskytnutí dané služby, stejně jako teoretická východiska pro poskytování služeb. Popisované úrovně činností doprovázejí příklady dobré praxe.

The screenshot displays the official website for the RAMPS-VIP III project. The header includes the project name and a search bar. A navigation menu lists sections: O PROJEKTU, ŠPP, ŠPZ, LEGISLATIVA, KONTAKTY, and NÚV. The main content area features a large image of a group of people, followed by a text block titled 'Hlavním cílem projektu RAMPS-VIP III je podpora školních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.' Below this, there are several links to documents, each dated 05. 08. 2014 and marked as 'celý článek'. These links include: 'Zpráva o vyhodnocení účinnosti a efektivity smluv s rodiči u žáků s poruchami chování', 'Vydefinování úloh středisek výchovné péče v systému podpory škol', 'Programy preventivní péče v rámci systému včasné intervence ve školách', and 'Metodika práce školního speciálního pedagoga zapojeného ve školním poradenském pracovišti'. A map of the Czech Republic is visible on the right side of the page.

MODUL DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ PRO PRACOVNÍKY ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍ

Hanzlíková, Jana – Zelenková, Klára – Masáková, Václava. Praha: NÚV 2014.

Publikace představuje návrh modulu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školských poradenských zařízení, který byl vypracován jako jeden z výstupů projektu RAMPS – VIP III. Pro každou profesní úroveň je stanoven povinný vzdělávací modul, který je vymezen tematicky, a stanoven je také minimální počet hodin, které by pracovník měl absolvovat.

INOVOVANÝ MODUL DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ PRO ŠKOLNÍ PSYCHOLOGY A ŠKOLNÍ SPECIÁLNÍ PEDAGOGY

Mikulová, Gabriela – Šmejkalová, Hana. Praha: NÚV 2014.

Materiál představuje návrh systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) pro školní psychology a školní speciální pedagogy s jeho navazujícím vzdělávacím modulem. Systém vzdělávání je zde představen v podobě čtyř odbornostních úrovní, které jsou postaveny na délce praxe a rozsahu absolvovaného DVPP daného jedince. V rámci jednotlivých úrovní by měl školní specialista absolvovat DVPP dle navrženého modulu, který je tvořen dvanácti tematickými programy. Ty zahrnují širokou škálu problematických oblastí, které se vážou k naplňování pozice školního specialisty. V materiálu jsou představeny ty vzdělávací aktivity, které byly realizovány v rámci ESF projektu „RAMPS – VIP III.“

INTEGROVANÁ SÍŤ ŠKOLNÍCH A ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH SLUŽEB

Mikulová, Gabriela – Šrahůlková, Kateřina a kol. Praha: NÚV 2014.

Tato metodická zpráva se zabývá pojetím sítě poradenských služeb v České republice. Materiál rozlišuje jednotlivé poskytovatele poradenských služeb s definováním jejich zřizovatelů. Věnuje se vymezení jejich činností a kompetencí a především určuje pozici v poradenské síti a s tím související spolupráci s ostatními subjekty sítě. V závěru zprávy jsou uvedeny příklady dobré praxe v kontextu fungování sítě poradenských služeb a také doporučení pro další rozvoj školních a školských poradenských služeb.

Publikace jsou dostupné v elektronické podobě na stránkách www.nuv.cz.

Tištěné verze jsou také součástí knižního fondu knihovny Národního ústavu pro vzdělávání.

NOVÉ TESTY ŘEČOVÝCH DOVEDNOSTÍ ŽÁKŮ-CIZINCŮ

České školy (od mateřských až po střední) navštěvuje více než třicet tisíc žáků pocházejících ze zahraničí, z toho asi polovina chodí do základních škol. Počet žáků-cizinců se navíc každým rokem zvyšuje. Tito žáci jsou v mnoha případech znevýhodnění nedostačnou znalostí českého jazyka a je nutné jim poskytnout jazykovou podporu.

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze proto vytvořila standardizované diagnostické testy řečových dovedností žáků-cizinců 1. a 2. stupně základních škol. Při tvorbě testů se vycházelo ze Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a Evropského jazykového portfolia. Diagnostický instrument umožňuje testování ve čtyřech řečových dovednostech – čtení s porozuměním, poslech s porozuměním, úroveň psaného projevu a schopnost konverzace – vše od nulových znalostí jazyka

až po úroveň B1 v případě starších žáků. V současné době se při zařazování žáka-cizince do běžné výuky vychází ze vstupního pohovoru a věku žáka. Diagnostický test může napomoci objektivnímu zařazení žáka, sledování jeho pokroku i vytvoření vzdělávacího plánu „na míru“. Pravidelné testování slouží k motivaci žáka, uvědomění si slabých a silných stránek a pomůže sledovat individuální pokrok dítěte v průběhu času. Pokud by byl takovýto žákův „jazykový profil v češtině“ zpřístupněn všem vyučujícím, kteří s daným žákem pracují, umožnilo by to zefektivnit výuku i v ostatních předmětech. Vyučující by mohl výklad, cvičení, formu zkoušení nebo testování přizpůsobit tomu, ve kterých řečových dovednostech je žák-cizinec nejsilnější. Naopak vhodnou formou, např. pomocí skupinové práce či práce na projektu, by mohl pedagog rozvíjet žákovy řečové dovednosti i v jiných předmětech.

Kde hledat informace:
Kostecká, Yvona a kol.: Žáci-cizinci v základních školách. Fakta, analýzy, diagnostika. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze 2013.
Šindelářová, J. – Škodová, S.: Metodika práce s žáky-cizinci na základních školách. Praha: MŠMT 2012. <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/metodika-prace-s-zaky-cizinci-na-zakladnich-skolach>.

Mgr. Jitka Altmanová a PhDr. Jitka Tůmová

PODPORA LOGOPEDICKÉ PREVENCE

V posledních letech se v mateřských školách potýkáme s nárůstem počtu dětí s vadami řeči a logopedické obtíže se stávají častou příčinou odkladu školní docházky. Proto vyhlásilo MŠMT na podporu logopedické prevence v mateřských školách již potřetí rozvojový program „Podpora logopedické prevence v předškolním vzdělávání“.

V rámci poskytnuté dotace z tohoto programu bylo možné na základě zpracovaného projektu financovat vzdělávací kurz logopedického asistenta v minimálním rozsahu 60 hodin. Kurz se věnuje pomůckám pro logopedickou prevenci a školním projektům na podporu rozvoje řeči u dětí předškolního věku, včetně spolupráce s rodiči.

Chybí skutečná komunikace

Důvody toho, že se zvyšuje počet dětí s vadami řeči, vidíme na jedné straně ve stále zaměstnanějších rodičích, kterým na děti zbývá méně času, na straně druhé jsou to mnohá nová média, se kterými se setkávají stále mladší děti. Dětem chybí aktivní komunikace, mají málo příležitostí ke sdílení mluveného slova. Televize, počítače, tablety a jiné přístroje umožňují jen omezenou, zprostředkovanou komunikaci bez interakce, porozumění a zájmu. O to větší úsilí musí věnovat podpoře rozvoje komuni-

kačních a řečových dovedností dětí učitelky v mateřských školách. Je nutné s dětmi aktivně číst, vyprávět, dát dětem prostor k vlastní mluvené komunikaci. To vyžaduje od učitelky v mateřských školách promyšlené plánování činností, individuální přístup k dětem, aktivní naslouchání a motivaci dětí.

Proškolení bude 500 učitelů

Podle ministra školství Marcela Chládky bylo vyhlášení programu načasováno na září, kdy děti nastupují do mateřských škol, aby učitelé měli možnost hned v zárodku podchytit jejich řečové vady. Proškolení má být až 500 pedagogů, kteří pracují s dětmi s narušenou komunikační schopností, a moderními interaktivními logopedickými pomůckami pak bude vybaveno na 200 specializovaných pracovištích. Žádosti o dotace mohou mateřské školy podávat do 26. září 2014.

Bc. Hana Splavcová

CHYBÍ KOMPETENTNÍ ODBORNÍCI

Supervize se zatím realizovala jenom formou různých projektových aktivit, a to nestačí, měla by být součástí systému další přípravy odborníků v pomáhajících profesích. To všechno jsou také důvody, proč v NÚV vznikla sekce zaměřená na pedagogicko-psychologické poradenství.

Proč by měly tyto pomáhající profese, tedy školní psycholog a speciální pedagog, působit přímo ve školách? Nestalo by, kdyby služby školám poskytovala poradenská zařízení v krajích?

Tento model potvrdila dlouholetá praxe projektů ESF, které jsme realizovali v minulých osmi letech. Dnes již nikdo nepochybuje, že se jedná o komplementární článek poradenských služeb. Školní pedagog či psycholog je přímo ve škole, je tedy okamžitě k dosažení, což je pro školu pozitivní a jeho role je výrazně preventivní. Zatímco školské poradenské zařízení přichází se žákem i rodiči do kontaktu až ve chvíli, kdy nějaký problém reálně existuje, školní odborník se může podílet na tom, že se potíže nerozvinou ve skutečný problém nebo se snáze nachází řešení. Tam, kde je psycholog nebo speciální pedagog, proto ubývá integrovaných žáků. Přítomnost těchto odborníků tedy spíše šetří prostředky. Navíc poradny nemají dost odborníků, jak jsem zmínila na začátku, a tak jsou v nich dlouhé objednací lhůty, samozřejmě vyjma krizových intervencí. Rychlou pomoc může naopak poskytnout škola, pokud má školního psychologa nebo speciálního pedagoga, to je také velká deviza.

Jak je to možné zlepšit?

Chtěli bychom dosáhnout toho, aby se na jedné straně adekvátním způsobem doplnil počet odborníků ve školských poradenských zařízeních a na straně druhé aby zákon určoval, v jakých typech škol by tito odborníci měli být.

Neměly by působit tyto pomáhající profese vlastně na každé škole?

Mezinárodní studie ukazují, že školní psychology mají obvykle země bohaté, ale i tam to je obvykle jen na školách větších a s vysokým procentem integrovaných dětí. My, jako země na střední úrovni, si školní psychology jistě můžeme dovolit, ale jenom v těch případech, kde je to z nějakého důvodu důležité. To se nám podařilo určit v rámci projektu RAMPS – VIP III. Mělo by jít o školy s více než 350 žáky, které vzdělávají děti s nějakým handicapem, problematickým chováním nebo ze sociálně vyloučeného prostředí, a také by mělo jít o školy sloučené s jiným subjektem, např. základní škola s mateřinkou nebo střední škola s internátem. Velmi výhodná je také přítomnost psychologa na SOU, protože se zde kumuluje populace s řadou problémů, které mohou souviset s poruchou osobnosti či nefungujícím rodinným zázemím, a tyto

problémy mohou vyústit i v kriminalitu. Během projektu se je s pomocí psychologů dařilo docela dobře zvládnout.

Jaké další zkušenosti jste díky projektu RAMPS – VIP III získali?

V tomto projektu jsme se zajímali nejenom o situaci na školách, ale také ve školských poradenských zařízeních a zjistili jsme, že v různých krajích se velmi liší úroveň poskytovaných služeb. Největší rozdíly jsou ve speciálně pedagogických centrech, což ovlivňuje fakt, že jejich zřizovateli jsou někdy kraje, jindy MŠMT a v některých případech i města. Tato SPC mají dlouhodobě nedostatek psychologů, protože je nemožno sehnat. Dokonce některá nemají ani jednoho, a to je pak velký problém, protože ke komplexnímu hodnocení je třeba jak vyšetření speciálního pedagoga, tak vyšetření psychologa. Také rozložení v regionech a zaměření těchto center neodpovídá skutečným potřebám. Např. máme velký počet zařízení pro děti s lehkým mentálním

Proč nemohou SPC sehnat psychology? Je jich nedostatek?

Vystudovaných psychologů není málo. Ale když pracují ve školních nebo školských poradenských zařízeních, tak mají velmi náročnou práci a placení jsou stejně jako jiní pedagogičtí pracovníci. Přitom šikovný psycholog si může najít mnohem lépe placené zaměstnání a často tomu tak dá přednost.

Ministerstvo školství vyhlásilo na školní rok 2014/2015 rozvojový program, který umožní, aby psychologové a speciální pedagogové z projektu RAMPS na školách zůstali. To ovšem řeší situaci jen na jeden rok. Není v dohledu nějaké jiné řešení?

Jsem vděčná, že se našly prostředky alespoň na tento školní rok, ale dlouhodobé řešení by mělo být systémové, rozvojový program je něco jako záplata. Podmínky jsou navíc nastavené tak, že bohužel některé školy na podporu z projektu MŠMT nedosáhly.

RAMPS – VIP III

Celý název: Rozvoj a metodická podpora poradenských služeb

Projekt ESF RAMPS – VIP III (2012–2014) navazoval na projekty ESF VIP-Kariéra a RŠPP – VIP II, které se zasloužily o vytvoření sítě školních poradenských pracovišť, kde působí školní psycholog a speciální pedagog společně s dalšími poradenskými pracovníky školy. Projekt RAMPS se kromě toho věnoval také integraci školních i školských poradenských služeb.

Aktivita:

- metodická podpora odborníků ve školách: zajišťovali ji metodici projektu, kteří pracovali maximálně se 6 až 7 školami a zajišťovali také supervizi;
- vytváření metodických materiálů;
- vzdělávání školních psychologů a školních speciálních pedagogů;
- metodická pomoc školám, které nemají školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga.

postížením, ale v realu potřebujeme více center, která se věnují vadám řeči, protože značně přibýlo dětí s tímto typem obtíží. A také vzrostl počet dětí autistických, zatímco center, která by se jim věnovala, je málo. Takže nás pravděpodobně čeká restrukturalizace služeb.

S jakými problémy se pomáhající profese nejčastěji setkávají na školách?

Podle zkušeností pracovníků zapojených v projektu RAMPS – VIP III už teď na první příčce mezi problémy nejsou poruchy učení, ale problémy se vztahy, nejčastěji v rodinách. Ukazuje se, že rodinné prostředí začíná v jistých směrech selhávat, někteří rodiče jsou příliš vyčerpáni, takže se dětem nedostatečně věnují, jiné děti pocházejí ze sociálně vyloučeného prostředí, rodiče jsou obvykle bez práce a ještě se k tomu přidružuje řada problémů spojených s chudobou, což je často patologické hráčství, závislosti, může jít i o agresivní chování. Takové problémy se teď dostaly na první místo.

Jak by systémové řešení mělo vypadat?

Určitě by se do školského zákona měla dostat vedle školských poradenských služeb také jednoznačně definovaná školní poradenská služba. Ve vyhlášce o poradenských službách jsou sice popsány standardní činnosti školního psychologa i speciálního pedagoga, je tam i paragraf, který definuje úkoly školy, ale jak se ukazuje, tak pro financování té služby ve školách je to málo. Důležité je tedy rozhodnout, jakým způsobem budou tito odborníci ve školském systému placeni, a měly by být stanoveny principy, které školy by psychology a speciální pedagogy měly mít, a jak se těm principům přiblížíme.

Školy pro oslabené děti

V ČR probíhá už dlouho velmi emotivní debata o inkluzi a existenci praktických škol. Co by se tedy podle vás mělo udělat, aby se ta situace zklidnila a vyřešila?

Je známo, že celá debata vznikla v souvislosti se vzděláváním romských dětí. Mnohé

valo nepřiměřenou zátěž, ale např. také děti s poruchami chování, které jsou v běžných podmínkách velmi obtížně zvladatelné, a podobné případy. Dětem by se tady dostalo takové podpory, jakou potřebují, bez ohledu na to, jestli jde o dítě znevýhodněné, postižené.

Po celá léta bylo cílem, aby se do praktických škol nedostávaly děti bez mentálního handicapu. Vy teď ale mluvíte o tom, že by tam takové děti být měly.

Otázkou je, zda škola pro oslabené žáky bude primárně určena pro děti s poruchou intelektu. My se domníváme, že za oslabeného žáka můžeme považovat například žáka s letálním onemocněním, s těžkou poruchou chování

či s těžkou formou autismu. Rozdíl je v tom, že by se všichni žáci měli učit podle běžného rámcového vzdělávacího programu. V současnosti se v praktických školách učí podle přílohy RVP LMP, a to znamená, že se upořádají některé předměty na úkor hodin praktické výuky, takže se tam minimálně objevuje např. fyzika nebo chemie. I když je pravda, že děti, které mají nějaký mentální handicap, nebudou nikdy dosahovat stejných výsledků jako ostatní, ale obsah jejich vzdělávání by se měl uzpůsobovat jejich možnostem, nikoli ho už předem krátit nebo vybírat některé obory, s nimiž se žák vůbec neseznámí. To myslím není dobře.

Vy tedy neuvažujete o útlumu praktických škol, ale spíš o jejich větším rozvoji?

Spíš přemýšlím o jejich restrukturalizaci a o úpravách průběhu vzdělávání u dětí s poruchou intelektu. Protože těch dětí, které vyžadují speciální podporu, není v populaci tolik. Takže by pravděpodobně stačilo, kdyby v každém kraji byla minimálně jedna škola pro oslabené děti. Přitom předpokládám, že většina dětí s nějakými problémy by mohla být v běžné škole, která by jim ovšem poskytovala podporu. Také by mělo být možné, aby dítě bylo ve škole pro oslabené žáky jen nějakou dobu, když má aktuální zdravotní problémy, mohlo by se to týkat třeba epileptiků v době, než zaberou léky, nebo dětí s psychiatrickou diagnózou apod. Jakmile by se zdravotní stav

dítěte upravil, tak by přešlo zase do běžné ZŠ. Je zřejmé, že děti s poruchou intelektu potřebují především jiné podmínky pro práci, změnu učebních strategií a pravděpodobně úpravu požadavků na výstupy ze vzdělávání. Vždy ale musíme vycházet z maxima možného, a nikoliv naopak...

To zní velmi dobře, ale co tomu říkají lidé z praktických škol? Logicky se přece snaží, aby byly zachovány instituce, v nichž pracují...

To je pravda, ale myslím, že oni sami vědí, jaké procento žáků opravdu vyžaduje nějakou speciální péči. Od rozsudku ve Štrasburku, který se týkal diskriminace romských žáků, dochází kontinuálně ke snižování počtu dětí v praktických školách, což dokládají i statistiky České školní inspekce. Zároveň přibývá dětí integrovaných ve školách, i když ještě ne tolik, jak bychom si přáli. Velmi si vážím práce lidí z praktických škol, protože pracují s dětmi opravdu problematickými, ale myslím, že by i oni uvítali, kdyby se situace kolem jejich škol uklidnila a bylo by jasné, jaká je

jejich role v systému. To, že jich je zřejmě příliš, o tom myslím není spor, tak to je.

Jestliže by změna, o které mluvíte, měla nastat v dohledné době, tak by učitelé praktických škol měli mít nějakou perspektivu, co s nimi dál bude.

Učitelský sbor v praktických školách je složen hlavně ze speciálních pedagogů a vzhledem k tomu bych se o jejich existenci nebála. Když jejich škola přestane existovat, tak se jistě uplatní v zařízení jiného typu. Jde teď spíš o to, aby stát rozhodl, co bude dál se speciálním vzděláváním, jak dosáhnout inkluzivního modelu vzdělávání na základních školách a co si počít s přílohou RVP, jakou v jiných zemích nemají. Vždy by měl rozhodovat zájem žáka a snaha pedagogů dosáhnout u něho maxima možného v harmonickém prostředí školy i rodiny.

Ptala se Zoja Franklová

z nich se dostaly do praktické (dříve zvláštní) školy ne kvůli mentálnímu postižení, ale protože nebyly připravené na požadavky české majoritní školy. Podle poslední statistiky je v ZŠ praktických stále ještě 28,4 % romských dětí, což je určitě víc, než by být mělo. Hodně přitom hraje roli rodinné prostředí těchto žáků, které je nedostatečně připravilo na školu. Takže bychom se měli postarat o to, aby tyto děti měly možnost svůj handicap dohonit v mateřské škole nebo v průběhu přípravné či první třídy. Mělo by se jim dostat podpory psychologů i speciálních pedagogů, aby se naučily učit a pracovat s jazykem, který jim dělá problémy. Myslím si také, že by se měla větší péče věnovat jejich matkám, že by také měly být připravovány na to, co mají děti při vstupu do školy umět. Připravuje se také změna v diagnostice, která by měla zamezit tomu, aby se do ZŠ praktických dostávaly romské děti bezdůvodně.

Jaká by tedy měla být budoucnost praktických škol?

Musíme si uvědomit, že určitá část dětské populace vyžaduje podmínky, které běžně v základních školách nejsou a není v silách učitelů je zajistit. Takže si myslím, že existence nějakých speciálních škol je potřebná, ale lepší by bylo říkat, že to jsou školy pro oslabené děti. Mohly by do nich chodit děti s poruchou intelektu, pro něž by docházení do běžné školy představo-

SEKCE PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVÍ

Byla zřízena k 1. lednu 2014 a má tyto části:

- Referát pro další vzdělávání pedagogických pracovníků;
- Oddělení diagnostických a intervenčních nástrojů;
- Oddělení rovných příležitostí ve vzdělávání, školských a školních poradenských služeb;
- Oddělení ústavní a ochranné výchovy, prevence rizikového chování a pracoviště pro certifikace.

NÁRODNÍ SOUSTAVA KVALIFIKACÍ SE STÁLE VÍC VYUŽÍVÁ

Národní soustava kvalifikací už obsahuje 641 profesních kvalifikací z různých odvětví a jejich počet se rychle zvyšuje. Představuje tak systém, který nabízí občanům ČR novou cestu k získání potřebné kvalifikace, v němž mohou lidé dosáhnout uznání svých kompetencí bez ohledu na to, jestli je získali ve škole, nebo v praxi. Možnost složit zkoušku z profesní kvalifikace tak zvyšuje jejich šance uplatnit se na trhu práce.

8

Národní soustava kvalifikací (NSK) je ze zákona registrem všech kvalifikací (úplných profesních kvalifikací a profesních kvalifikací) rozlišovaných a uznávaných na území České republiky. Už od roku 2005 je v rámci projektů spolufinancovaných Evropskou unií postupně naplňována kvalifikacemi, zpočátku hlavně na úrovni vyučení, později i na vyšších úrovních. NSK je vytvářena jako rámec odborných kvalifikací s osmi kvalifikačními úrovněmi, porovnatelnými s Evropským rámcem kvalifikací. Zároveň má potenciál významně ovlivňovat výstupy počátečního i dalšího vzdělávání.

S Národní soustavou kvalifikací (NSK) je spojen celý komplex procesů. Od rozboru trhu práce a z něho vyplývající potřeby vzniku profesních kvalifikací, přes tvorbu či revize jejich standardů a následné vícevrstvé schvalovací procesy, až po udělování autorizací zkušebními subjekty včetně jejich kontroly a samozřejmě vlastní zkouškovou činnost. Je logické, že v uplynulých letech leželo hlavní těžiště na procesech, které lze nazvat „vývojové“ a „výrobní“ – NSK se zkrátka musela plnit kvalifikacemi. To se sice musí pořád (o čemž svědčí několik set kvalifikací, které jsou ve stadiích přípravy, tvorby nebo schvalování), nicméně schválených kvalifikací je již tolik, že poměrně slušně pokrývají významnou část světa práce. Z toho vyplynula potřeba soustředit velkou část pozornosti také na implementaci, jinými slovy snažit se NSK „prodat“.

Praktické uplatnění NSK

Do praktického uplatňování NSK jsou postupně vtahovány především zaměstnavatelé a úřady práce. NSK má po celé republice síť externích spolupracovníků, kteří pomáhají právě těmto dvěma cílovým skupinám využívat NSK. Další cílovou skupinou, na niž míří podpora, jsou autorizované osoby, tedy organizace i fyzické osoby, které mají oprávnění zkoušet zájemce o získání profesních kvalifikací. A díky projektu UNIV jsou do NSK již dlouhodobě zapojováni i vzdělávatelé, především školy. Ty se učí poskytovat vzdělání také pro dospělé a stávají se z nich organizace celoživotního učení. Zapojují se také do rekvalifikačních programů, které jsou připravovány podle potřeb zaměstnavatelů v tom kterém regionu. Důležitým nástrojem uplatňování NSK je také její absorbování jinými právními předpisy, než je její mateřský zákon č. 179/2006 Sb., který umožňuje uznávání výsledků neformálního a informálního učení. Jde především o živnostenský zákon, v němž se postupně (u různých živností) objevuje možnost získat živnostenské oprávnění na základě profesní kvalifikace. Napřed se to podařilo u konce-

sovaných živností v oblasti bezpečnostních služeb „ostraha majetku a osob“ a „služba soukromého detektiva“. Díky tomu v minulých letech strmě vzrostl počet zkoušek v profesi strážný a detektiv koncipient.

Proces implementace je podpořen řadou dalších subjektů. Patří mezi ně zejména úřady práce, vzdělávací instituce, zaměstnavatelé, jednotlivé firmy, které mohou využívat NSK ve svých personálních agendách. Důležitým momentem je informační systém kvalifikací a autorizací (ISKA) – na adrese <https://iskaweb.msmt.cz/>, který usnadňuje administrativní procesy související s implementací zákona jak v oblasti autorizací, tak v oblasti zkoušek. Toto rozšíření aktivit směrem k cílovým skupinám zjevně nese výsledky. Zatímco ještě před rokem tvořily zkoušky z jiných kvalifikací než bezpečnostní služby zcela minoritní podíl, v posledním období se žebříček TOP kvalifikací již více vyrovnává.

Jak vznikají standardy

Standardy profesních kvalifikací se vytvářejí v sektorových radách, kde je reprezentativní zastoupení zaměstnavatelů daného odvětví. Ti na základě analýz a prognóz vývoje v odvětví navrhuji potřebné kvalifikace s určitým výhledem do budoucna. Sektoro-

Jaké profesní kvalifikace už existují

NSK se neustále rozvíjí a naplňuje kvalifikacemi na různých kvalifikačních úrovních. V současné době je ministerstvem školství schváleno a v informačním systému NSK zveřejněno 641 profesních kvalifikací. Největší počet (67 %) zaujímají profesní kvalifikace na úrovni 3 (vyučení, řemeslné obory), přibližně 20 % zastoupených kvalifikací je na úrovni 4 (maturitní) a přibližně 5 % zaujímají kvalifikace úrovně 5 až 7, tedy vysokoškolské. Zmínku si zaslouží i kvalifikace na úrovni 2 (základní vzdělání, učební obory určené žákům se speciálními vzdělávacími potřebami), které představují cca 7 % z celku. Přesto jsou tyto kvalifikace významné, neboť jsou využitelné pro občany, kteří nemají potřebnou kvalifikaci a mohou tak získat v rámci dalšího vzdělávání kompetence alespoň na této úrovni. Mohou se nechat přezkoušet podle standardů NSK a získat certifikát, který jim může usnadnit získání zaměstnání. Tyto kvalifikace jsou využívány zejména úřady práce v rámci rekvalifikací. Zmíněná „převaha“ profesních kvalifikací na úrovni 3 však bude postupně slábnout, protože ve fázích přípravy, tvorby nebo schvalování je výrazné zastoupení vyšších kvalifikačních úrovní, především maturitní.

Autorizující orgány a osoby

Rozložení profesních kvalifikací podle jednotlivých autorizujících orgánů (tedy ministerstev, do jejichž působnosti ta která kvalifikace patří) je velmi nerovnoměrné. Některé resorty nejsou vůbec zastoupeny, protože zatím nemají ve své gesci žádné profesní kvalifikace. Buď jsou ve stadiu tvorby, nebo

CO JE NÁRODNÍ SOUSTAVA KVALIFIKACÍ:

- důležitý systém podporující další vzdělávání v ČR, založený na zákonu č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání;
- systém, který umožňuje občanům v ČR získat potřebnou kvalifikaci, aniž by nutně museli znovu chodit do školy – nová kvalifikace zvyšuje jejich šance uplatnit se na trhu práce;
- systém podporující provázanost s počátečním odborným vzděláváním: průběžně jsou identifikovány aktuální potřeby na trhu práce a jsou přenášeny do vzdělávacích programů počátečního odborného vzdělávání (RVP);
- systém usnadňující mobilitu pracovních sil zejména v zemích Evropy a posilující transparentnost kvalifikací v rámci Evropského rámce kvalifikací (EQF).

vých rad je 29 a pokrývají sektory národního hospodářství. Tvorba standardů probíhá ve spolupráci s dalšími subjekty zastoupenými v pracovních skupinách, metodicky je celý proces řízen odbornými garanty NUV, který je hlavním řešitelem projektu NSK2. Standardy jsou pak schvalovány autorizujícími orgány, což jsou jednotlivá resortní ministerstva, do jejichž působnosti konkrétní profese spadají. V poslední fázi se standardy dostávají na MŠMT, které je po schválení zveřejní v informačním systému NSK.

Důležitou informací je i to, že standardy profesních kvalifikací procházejí pravidelnou revizí po čtyřech letech. Odborníci v sektorových radách je posuzují podle aktuálních potřeb na kvalifikaci v daném oboru a odvětví, tak aby odrážely aktuální požadavky z pohledu nových technologií, surovin, materiálů či technického vybavení.

dosud nebyly vytvořeny a pravděpodobně se tvořit nebudou, např. z legislativních důvodů u tzv. regulovaných povolání. Naopak např. ministerstvo průmyslu a obchodu má ve své gesci 375 kvalifikací, tedy 59 %. Dalším velkým autorizujícím orgánem je ministerstvo zemědělství s počtem 149 kvalifikací, což je přibližně 23 % z celkového počtu zveřejněných profesních kvalifikací. Jednou z činností autorizujících orgánů vyplývající ze zákona je provádění kontrol u autorizovaných osob, které zkouší uchazeče o profesní kvalifikaci v souladu s požadavky stanovenými v hodnoticích standardech té které kvalifikace.

V souvislosti s tím, že se zvyšuje počet schválených profesních kvalifikací, tak se rozvíjí i proces autorizací, který je klíčový pro podporu používání Národní soustavy kvalifikací v praxi. Vzrůstá počet autorizovaných osob,

tedy organizací či fyzických osob, které získaly od resortního ministerstva souhlas, aby mohly zkoušet uchazeče o profesní kvalifikaci. Celkem získalo dosud autorizaci podle zákona č. 179/2006 Sb. téměř 900 osob. Vývoj počtu autorizovaných osob probíhal v určitých vlnách, největší růst byl zaznamenán za posledních 15 měsíců.

Počet složených zkoušek rychle roste

V rámci implementace NSK podle zákona č. 179/2006 Sb. sledujeme zejména zájem uchazečů o zkoušky z dané profesní kvalifikace. V současnosti počet úspěšně realizovaných zkoušek překročil hranici 100 000 (přesně 101 388). Největší počet zkoušek spadá do gesce ministerstva vnitra, a to přestože nemá vysoký počet profesních kvalifikací. Úplně nejvíc zkoušek – skoro 84 000 – bylo vykonáno v profesní kvalifika-

ci Strážný, druhá nejvíc žádaná kvalifikace je Sportovní masáž s více než 3300 zkouškami. U strážného je obrovský zájem způsoben povinností – živnostenský zákon totiž uložil všem, kteří pracují na této pozici, doplnit si vzdělání zkouškou z profesní kvalifikace. U sportovních masérů taková povinnost neexistuje, ale zřejmě hrál roli fakt, že maséři sami chtějí ukázat svou kvalifikovanost, a tedy také kvalitu své práce, což jim může pomoci v silně konkurenčním prostředí tohoto oboru. O které profesní kvalifikace je největší zájem, ukazuje graf.

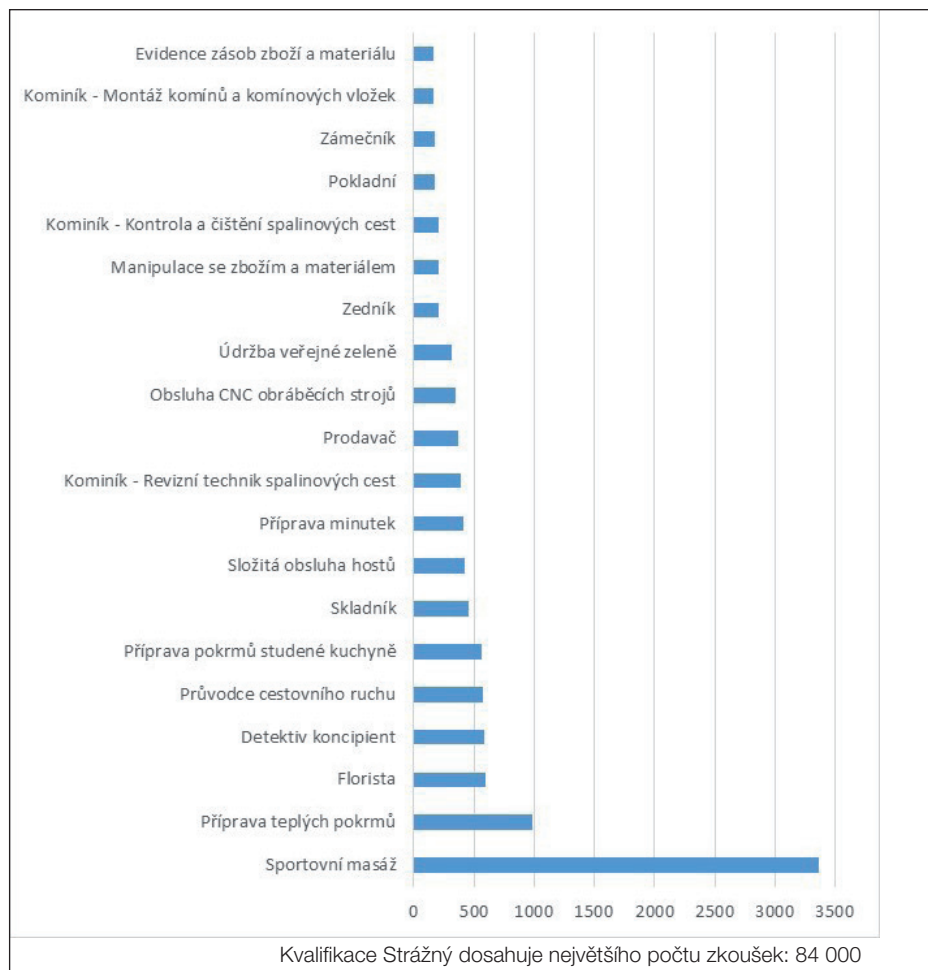
V roce 2015 bude završeno základní naplňování Národní soustavy kvalifikací v souvislosti s ukončením projektu, ale systém NSK bude rozšiřován, vejde do povědomí lidí a otevře občanům ČR další cestu k možnosti získání kvalifikace mimo školní vzdělávání a lepší šanci uplatnit se na trhu práce.

Zorka Husová

Aktuální statistika NSK podle autorizujících orgánů

	MD	MK	MMR	MPO	MPSV	MŠMT	MV	MZe	MŽP	Celkem
Počet profesních kvalifikací v gesci	23	6	54	375	12	22	10	136	3	641
Počet autorizovaných osob	1	0	143	212	67	110	255	103	2	893
Počet autorizací PK	9	0	759	1215	136	127	447	574	2	3269
Počet realizovaných zkoušek	1	0	5275	5345	807	3478	84454	2028	0	101388
Počet zkoušejících	201	0	2315	3054	348	233	761	1437	4	8353

Profesní kvalifikace s největším počtem zkoušek

NOVÝ PROJEKT VYTVÁŘÍ SÍŤ LEKTORŮ A MENTORŮ

V červenci tohoto roku byl zahájen roční projekt „Rozvoj lektorských a mentorských dovedností pedagogů mateřských a základních škol (LAMS), jehož realizátorem je Národní ústav pro vzdělávání. Cílem projektu je vytvořit síť lektorů a mentorů, která bude využita v plánovaném Operačním programu Věda, výzkum a vzdělávání (OP VVV).

Projekt se zaměřuje na mimopražské pedagogy mateřských a základních škol, kteří mají předpoklady a zájem působit jako lektori DVPP či mentori. Ti si mohou vybrat z osmi tematických oblastí, zahrnujících diferenciaci vzdělávání při začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, výuku českého jazyka a literatury, výuku cizích jazyků (anglický jazyk), výuku biologie, geologie a environmentální výchovy v přírodě, výuku fyziky a chemie, předškolní vzdělávání, oblast umění a kultury a oblast předškolní přípravy a zahájení povin-

né školní docházky. V rámci všech kurzů pedagogové získají komplexní metodickou podporu, kterou zajistí zkušení lektori, metodici a odborní pracovníci projektu. Důraz je přitom kladen na to, aby jednotlivé vzdělávací programy byly zaměřeny jak na samotnou didaktiku oborů, tak na rozvoj lektorských a mentorských dovedností. Toto pojetí by mělo významně rozšířit stávající síť lektorů a zároveň ustavit síť mentorů. Celkem bude takto podpořeno více než tři sta pedagogů, kteří by se měli následně zapojit do projektů OP VVV. Operační program počítá s rozsáhlou přímou podporou pedagogů ve školách a v tomto smyslu lze chápat kvalitní další vzdělávání pedagogických pracovníků a mentoring ve školách jako důležitou formu kolegiální podpory a způsob přenosu zkušeností mezi učiteli přispívající k celkovému zvýšení kvality výuky a vzdělávacích výsledků žáků. Více informací o projektu získáte na webových stránkách NÚV (www.nuv.cz) nebo na Metodickém portálu RVP.CZ (<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=8279>). Projekt je realizován za finanční podpory ESF.

Matěj Bulant, manažer projektu LAMS

PARTNERSTVÍ PRO MOBILITY

Na konci července skončil dvouletý projekt *Partnerství pro mobility*, během něhož si partneři z různých zemí mohli vyměňovat nápady, konkrétní příklady a zkušenosti z realizace studijních nebo pracovních stáží. Cílem projektu bylo přispět ke zvýšení počtu mobility a zlepšení jejich kvality. O projektu *Partnerství pro mobility* jsme mluvili s vedoucí oddělení pro sociální partnerství a mezinárodní spolupráci NÚV Martinou Kaňákovou.

10

Jaký byl průběh projektu *Partnerství pro mobility*?

V průběhu projektu se konalo celkem pět mezinárodních setkání, a sice ve Španělsku, Slovinsku, Chorvatsku, v České republice a v Nizozemsku. V každé zemi navštívili učitelé partnerskou školu a absolvovali také exkurzi do podniků, ve kterých jsou žáci připravováni na výkon povolání.

Průběh projektu *Partnerství pro mobility* (Learner mobility in everyday teaching) byl trochu komplikovaný kvůli personálním změnám na straně koordinátora (kterým byl NÚV) a těsně před jeho zahájením odstoupil také jediný reprezentant zaměstnavatelů, který se měl projektu za ČR účastnit. Problémy se ale podařilo vyřešit a projekt byl zdárně ukončen.

Naplánované mobility učitelů proběhly a myslím, že všechny pobyty byly velmi vydařené. Pro realizaci partnerského setkání v Praze jsme oslovili odborné školy a využíli jejich ochoty, se kterou nám nabídly možnost návštěvy školy i podniku, s nímž

spolupracují. Zahraniční učitelé se tak mohli podívat do SPŠS Betlémská v Praze 1, do VOŠ a SŠ zdravotnické na Alšově nábřeží či do SPŠ dopravní v Praze 5 Motole, kde navštívili dílny Dopravního podniku hl. m. Prahy a autoservis. Podrobně se seznámili s tím, jak jsou žáci na své budoucí povolání připravováni.

Návštěvy probíhaly záměrně během vyučování, aby učitelé mohli vidět žáky přímo v akci. S některými z nich si promluvili a zajímalo je, co žáky ve škole baví a jak jsou spokojeni. Prezentace škol zahraniční kolegy velmi mile překvapila a předpokládáme, že v budoucnu bude navázána další spolupráce. To je docela dobrý výsledek, uvažíme-li, že cílem projektu bylo podpořit zahraniční mobilitu.

Jaké jsou další výsledky projektu?

Hlavním výstupem je dvojazyčná publikace nazvaná *Be mobile, be flexible* (Zkuste si stáž v Evropě). Záměrně byla připravena vždy v národní jazykové verzi účastnické

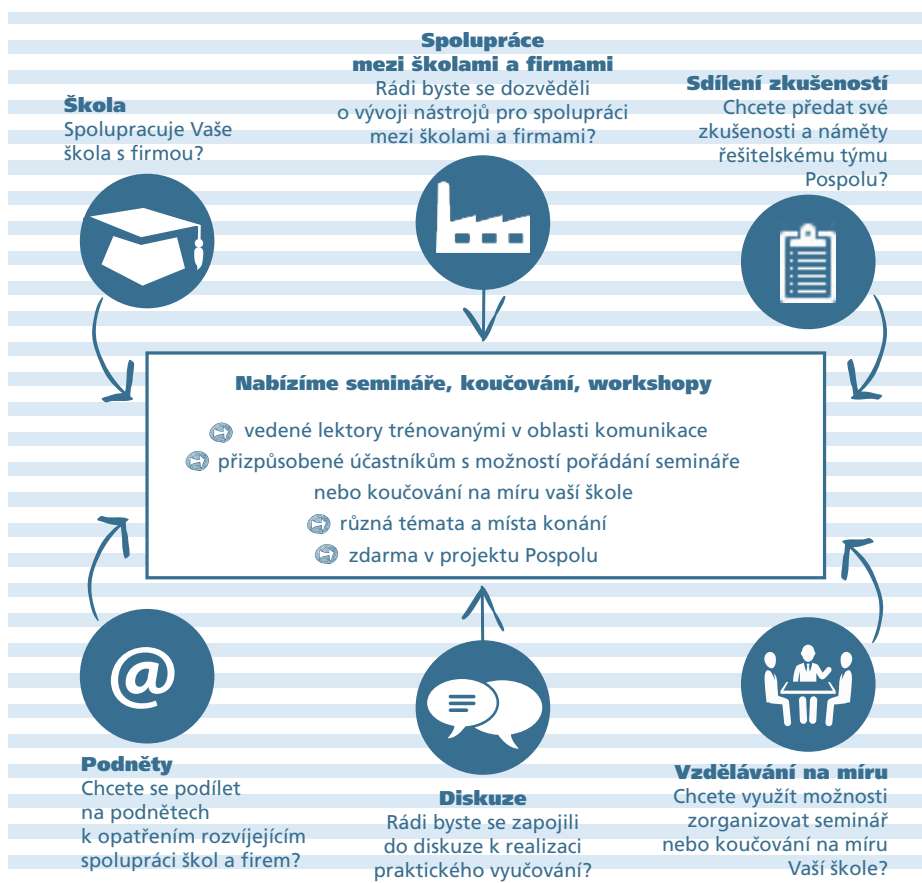

země a v angličtině, což usnadňuje situaci těm, kteří budou připravovat projekty mobility. Cílem brožury, která má v podtitulu uvedeno *Praktický průvodce pro organizátory mobility*, je také propagovat mobilitu, její význam a výhody. V brožurě se zájemci mohou dočíst, co je potřeba připravit pro zdárný průběh mobility před jejím započatím a čemu je lepší se vyhnout. Najdou zde také konkrétní příklady dobré praxe týkající se postupů v jednotlivých partnerských zemích.

Ptala se Zoja Franklová

VZDĚLÁVACÍ AKCE POSPOLU

Od konce ledna 2014 do května 2015 probíhají ve všech regionech ČR v rámci projektu *Pospolu* zdarma vzdělávací kurzy, semináře a workshopy pro pedagogické pracovníky, zřizovatele škol a zástupce firem. Cílem seminářů a kurzů je přiblížit jim možnosti, které vedou k prohloubení a zkvalitnění spolupráce škol a firem. Zájemci se mohou hlásit na adrese www.nuv.cz/pospolu/vzdelavaci-akce.

Co všechno nabídka obsahuje

- 75 kurzů pro pedagogické pracovníky, které jsou věnovány následujícím tématům: podpora a rozvoj mobility na středních školách, možnosti využití ECVET, modely spolupráce škol a zaměstnavatelů, jejich uvedení do praxe, prohloubení spolupráce škol a firem v odborném výcviku, spolupráce škol a firem v rámci odborné praxe a zapracování této spolupráce do ŠVP či možnosti zapojení sociálních partnerů do profilové maturitní zkoušky na středních odborných školách.
- 25 koučování pro pedagogické pracovníky a zástupce firem: Tyto akce jsou koncipovány jako koučování dvojic složených vždy ze zástupce školy a zástupce firmy. Vzdělávací program obsahuje skupinový seminář dvojic, samostudium a individuální konzultace dvojic s koučem. Nabízí tato témata: jak probudit zájem žáků o odborné vzdělávání, jak rozvíjet odborné kompetence žáků, aby se uplatnili na trhu práce, jak rozvíjet kompetence učitelů a instruktorů pro efektivní spolupráci s partnery, jak prohlubovat spolupráci školy se sociálními partnery a jak podporovat motivaci firem k větší strategické spolupráci se školou.
- 30 workshopů: Uskuteční se workshopy pro všechny skupiny oborů. Jejich cílem je výměna zkušeností s praktickým vyučováním v reálném pracovním prostředí mezi účastníky workshopu. Podkladem bude model spolupráce pro příslušnou skupinu oborů.

DEFINITIVA UČITELŮ V USA V OHROŽENÍ

V jednotlivých státech USA platí různé zákony o právním postavení učitelů veřejných škol. V současné době se diskutuje o tom, zda zachovat definitivu učitelů v těch státech, kde ji ještě mají, a o výhodách i nevýhodách tohoto opatření.

Soud státu Kalifornie prohlásil, že státní politika definitivy pro učitele, která obsahuje i pravidla služebního věku, brání školám zbavit se neefektivních učitelů, což ohrožuje ústavní práva žáků na rovnocenné vzdělávání. Kalifornský rozsudek může být

rozhodujícím momentem v reformě vzdělávání, která by mohla oslabit postavení definitivy v celé zemi.

Národní sdružení vzdělavatelů (National Education Association – NEA) odsoudilo rozsudek s tím, že soudní proces je jen dalším pokusem, jak v zájmu milionářů a korporací podryvat autoritu učitelské profese. Prezident NEA uvedl, že rozhodnutí by jednak ztížilo získávání a udržení kvalitních učitelů ve školách, jednak ignoruje všechny výzkumy, které ukazují, že zkušenost

a praxe jsou klíčovými faktory efektivního vyučování. Bezprostředně po rozhodnutí daly učitelské odbory najevo, že se odvolají. Americká federace učitelů ústy svého prezidenta oznámila, že ve všech státech proběhnou protesty.

Kalifornie je jedním z pěti států, které mají nejkratší zkušební dobu, po níž učitelům udělují definitivu, a jedním z deseti států, které vyžadují, aby školské úřady při propouštění učitelů zvažovaly služební věk (ostatní státy to jen doporučují). Podle Národní rady pro kvalitu učitelů (National Council on Teacher Quality – NCTQ), která obhájí reformu evaluace učitelů, mají jen některé státy, jako Kalifornie, Mississippi, Severní Dakota, Jižní Karolína a Vermont, zkušební dobu před udělením definitivy dvouletou nebo kratší. Většina států nechává učitele čekat tři roky a deset států má čtyř až pětiletou čekací dobu. A pouze Kalifornie, Havaj, Minnesota, New York, Pensylvánie, Západní Virginie, Kentucky, New Jersey, Oregon a Wisconsin mají pravidla, která vyžadují, aby školské úřady braly při propouštění učitelů v úvahu služební věk. Kalifornští učitelé tak získávají definitivu rychleji a je těžší je propustit ve srovnání s učiteli v jiných státech.

Definitiva je hlavním bodem debat o reformě vzdělávání. Původ má ve vysokoškolském vzdělávání, kde chrání profesory před reakcí na nepopulární výzkumy. Definitiva pro učitele byla zavedena v 60. letech jako ochrana učitelů před nespravedlivým propouštěním při administrativních změnách.

Pramen: Alter, Charlotte. Teacher Tenure Under Assault. U. S. Education. TIME, June 11, 2014.
<http://time.com/2857458/teacher-tenure-under-assault/>.

Přeložila Anna Konopásková

NOVÝ ČASOPIS CEDEFOPU

Časopis se zaměřuje na odborné vzdělávání a přípravu (OVP) ze všech možných úhlů. Je určen širokému spektru čtenářů.

MISTŘI V EVROPĚ

Prezident Spolkového ústavu odborného vzdělávání (BIBB) se v editorialech časopisu BWP zamýšlí nad úlohou mistrů, jejichž význam v politice vzdělávání stoupá.

Slavnost Řemeslnické komory Dortmund byla v dubnu svátkem profesní přípravy. Poprvé byly předávány mistrovské listy (Meisterbrief), v nichž je uvedena 6. úroveň Německého rámce kvalifikací – DQR i Evropského rámce kvalifikací – EQF. Ministr školství to nazvala milníkem v politice vzdělávání. Zdůraznila však, že německý mistrovský list a profesní příprava jsou ohroženy iniciativou Komise EU, která má přezkoumat současné úpravy pro přístup k profesi v členských státech. V profesích s mistrovskou povinností se v Německu vzdělává převážná část řemeslnických učňů.

Obavy jsou oprávněné

Studie semináře pro řemesla na Univerzitě Göttingen ukazuje, že se zrušení mistrov-

ské povinnosti v roce 2004 u řady řemeslnických profesí negativně projevuje na připravenosti ke vzdělávání a na stabilitě zakládání existence. Göttingenští zjišťují, že řemeslníci bez mistrovského listu se výrazně méně vzdělávají než řemeslníci mistři se zkouškou. Před rokem 2004 se 20 % zakladatelů podniku vzdělávalo v příslušném řemesle – dnes to jsou pouze tři procenta. Více než polovina nově založených nemistrovských firem do pěti let zmizela z trhu. Deregulace v řemesle tak nepříspěvá k větší stabilitě. Slábnoucí výkon ve vzdělávání neškodí jen řemeslu, nýbrž i jiným hospodářským oblastem. Neboť řemeslníci tovaryši jsou žádanými odbornými silami i v průmyslových podnicích, a proto jsou poptáváni. Zkoušení mistrů jsou kvalifikované přípravení na založení podniku a zároveň ovládají komplexní znalostní oblast. Mají znalosti a dovednosti specifické pro řemeslo i způsobilost kontinuálně integrovat nejnovější poznatky do kvalifikačního profilu. K tomu patří i pokyny pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, které mají pro samostatný výkon řemesla zásadní význam.

Kvalifikace mistra – záruka kvalitní profesní přípravy

Narizení týkající se moderní mistrovské zkoušky kladou důraz na osobnost podnikatele, který má řídit podnikové procesy ve vlastní zodpovědnosti. Mistr musí zvládat návrhy, výpočty, plánování, koncepci a kalkulaci zadání od zákazníků a produktivně technické provedení zakázky dle stanovených standardů. Mistrovský list je zárukou vysoce kvalitní profesní přípravy. Neboť mistrovská zkouška zahrnuje i zkoušku mistra odborné výchovy, a tím přispívá k zajištění budoucnosti duálního systému. To vše umožňuje stanovené vzdělání a další vzdělávání, které společně se zkušenostmi poskytuje úroveň kompetence rovnocennou s absolvováním studia. Proto je mistrovská kvalifikace v DQR i v EQF zařazena stejně jako bakalář na 6. úrovni. Mistři zůstávají kotvami stability pro německé hospodářství, které je třeba chránit, eventuálně i před vrocími přáními EU.

Pramen: Esser, Friedrich Hubert. Meister in Europa: Bildungspolitisch aufgestiegen – als Stabilitätsanker gefährdet? BWP, 2014, Nr. 2.

Přeložila Jana Šatopletová

ZNAJÍ LIDÉ V EVROPĚ NÁSTROJE PODPORUJÍCÍ MOBILITU?

V posledních letech Evropská komise ve spolupráci s členskými státy EU usiluje o transparentnost a uznávání kompetencí a kvalifikací, které lidé získali v průběhu vzdělávání a profesního života.

Evropská komise proto během jara 2014 sbírala názory zainteresovaných osob i veřejnosti k současným evropským nástrojům pro transparentnost a uznávání dovedností a kvalifikací. Dvě studie zjišťovaly, jak je vnímána současná situace ve vzdělávání a uznávání dovedností a kvalifikací, zda jsou existující nástroje adekvátní a je-li vůle je zjednodušit.

Výzkum Eurobarometru probíhal v dubnu a květnu 2014 a jednalo se o konzultaci s veřejností v zemích evropské osmadvacítky. Druhá veřejná konzultace sbírala názory zainteresovaných osob skrze souborná stanoviska a odpovědi na on-line dotazník v období od prosince 2013 do dubna 2014. Výsledky byly představeny na konferenci „Směrem k Evropskému prostoru dovedností a kvalifikací“ 17. června 2014 v Bruselu, kde byla také zformulována vize evropského prostoru dovedností a kvalifikací: „Dovednosti a kvalifikace všech, kdo se v Evropě učí či pracují, by měly být chápány a uznávány v rámci národních hranic i mimo ně, a to jak zaměstnavatelé, tak vzdělávacími institucemi. Nástroje, které podporují toto porozumění a uznání, by měly být ucelené a jednoduché na pochopení i využití.“

Studie Eurobarometru shrnuje názor necelých 28 tisíc respondentů napříč státy EU a různými skupinami obyvatel, kteří odpovídali v individuálních rozhovorech. V České republice se do výzkumu zapojilo 1 056 dotazovaných.

Přehled výsledků šetření Eurobarometru:

- Nejdůležitější aspekty vzdělávání se týkají učitelů, zvláště jejich schopnosti zaujmout a motivovat žáky. Tuto oblast je nutné nejvíc zlepšovat.
- Občané EU uvádějí, že různé kompetence lze získat mimo formální vzdělávání, zejména v cizích jazycích a kompetence používané v jednotlivých povoláních.

- Respondenti mají obecně pozitivní postoje k vlastnímu vzdělávání, zejména školnímu vzdělávání (86 % řeklo, že bylo dobré). V ČR 91 %.
- Téměř tři čtvrtiny občanů EU (73 %) souhlasí s tím, že jejich vzdělávání nebo profesní příprava je vybavily kompetencemi k tomu, aby našli zaměstnání v souladu se svými kvalifikacemi. V ČR 79 %.
- Přes polovinu respondentů (56 %) se domnívá, že jejich kvalifikace budou uznány v jiných členských státech EU. V ČR 57 %. Podobný podíl respondentů si myslí, že pracovní zkušenosti nebo studium v jiném

členském státě budou uznány v jejich domovské zemi.

- 6 % občanů EU uvádí, že chtěli pracovat nebo studovat v jiném členském státě EU, včetně práce na dálku nebo distančního studia, avšak nepodařilo se jim to. V ČR 7 %. Hlavním důvodem nezdaru bylo to, že jejich kvalifikace nebyla uznána potenciálním zaměstnavatelem (12 %) nebo vzdělávací institucí (7 %) nebo neměli dostatek informací o tom, zda jejich kvalifikace budou uznány v jiném členském státě EU (17 %).
- Pouze 9 % občanů zná úroveň Evropského rámce kvalifikací, která odpovídá jejich kvalifikaci (v ČR 14 %), a 21 % (v ČR 14 %) o EQF aspoň něco ví.

Co nového v Europassu

- Nově lze při vyplnění jednotného evropského životopisu Europass využít profilu na LinkedIn. Máte-li vytvořený profil na LinkedIn, nemusíte vyplňovat životopis – stačí stisknout tlačítko vpravo nahoře a nahrát údaje z profilu. Jednotlivé kolony pak můžete podle potřeby upravit. Novinkou Europassu je také možnost vyplnit si on-line motivační dopis. Více informací najdete na www.europass.cz.
- Od září do listopadu 2014 bude probíhat celoevropská soutěž Europassu Viral Video Competition. Za nejlepší video propagující Europass, jeho dokumenty a možnosti jejich využití pro uplatnění v Evropě je možné získat hlavní cenu v podobě výletu do jakéhokoli evropského města. Více informací najdete na www.europass.cz/viralvideo.

EUROBAROMETER

- Třetina občanů EU (34 %) uvádí, že slyšeli alespoň o jednom z různých nástrojů pro dokumentování kompetencí a kvalifikací, obvykle o životopisu Europassu (15 %). V ČR ví o Europassu CV 24 %.
- 69 % občanů EU se domnívá, že kombinace dovedností nebo kompetencí osvojených různými způsoby může být použita k získání kvalifikace. V ČR 75 %.
- Čtvrtina respondentů (24 %) použila služby kariérního poradenství. To se značně liší mezi členskými státy – v některých zemích je použila jen 3 % respondentů. V ČR 15 %.
- Hlavním důvodem nevyužívání kariérního poradenství je chybějící přístup k této službě (45 %, i v ČR).
- Většina občanů EU vnímá pozitivně dostupnost a užitečnost služeb kariérního poradenství; např. 71 % souhlasí s tím, že jsou užitečné pro správnou volbu dalšího studia. V ČR 84 %.
- Celkem 44 % občanů EU říká, že hledali informace o vzdělávání, profesní přípravě nebo kariérním poradenství. Více než polovina respondentů (56 %) uvádí, že poměrně snadno našli informace, které potřebovali. Jen 18 % občanů EU říká, že vědí alespoň o jednom z evropských informačních míst (např. o kontaktních střediscích Europassu).

Prameny k šetření Eurobarometru:
Special Eurobarometer 417 "European area of skills and qualifications". Report. European Union, 2014. 117, 59 p.
ISBN 978-92-79-38383-0 http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_417_en.pdf.

Anna Konopásková, Lucie Šnajdrová
a Lenka Polcerová

Co nového v Evropském rámci kvalifikací (EQF)

Dvacet členských států Evropské unie (AT, BE-fr., BE-vlám., BG, CZ, DE, DK, EE, FR, HR, IE, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, UK) a kandidátských zemí (IS, NO) již zavedlo své národní kvalifikační rámce. Většina těchto zemí představila do konce roku 2013 své národní přiznací zprávy Poradní skupině EQF, Kypr, Rumunsko a Norsko letos v červnu. Národní rámce kvalifikací zahrnují všechny typy kvalifikací získávané v dané zemi, tj. kvalifikace udělované v odborném, všeobecném a vysokoškolském vzdělávání i kvalifikace udělované uznáváním předchozího učení, a pomáhají tak zpřehlednit systém národních kvalifikací.

NÚV Národní ústav
pro vzdělávání

školské poradenské zařízení a zařízení pro
další vzdělávání pedagogických pracovníků

VZDĚLÁVÁNÍ

čtvrtletník Národního ústavu pro vzdělávání

Ročník 3, ISSN 1805-3394

Číslo 3/2014 vyšlo 5. 9. 2014

Vydává: NÚV, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10
Tel.: 274 022 111

www.nuv.cz, redakce@nuv.cz

Redakce: Zoja Franklová, Jan Klufa

Grafika a sazba: Jan Velický